
УТИЦАЈ МЕЂУНАРОДНИХ ИНСТИТУЦИЈА У ЕРИ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ НА ОБРАЗОВНЕ СИСТЕМЕ ЗЕМАЉА У РАЗВОЈУ

УДК 37.014(1-773):316.32

<https://doi.org/10.22182/ajp.1512021.4>

Прегледни рад

Марко Станковић*

Сажетак

Ера глобализације укинула је многе границе које су некада постојале у комуникацији између држава, компанија и појединаца. Као сама појава глобализација је различито тумачена, те њени утицаји и доприносу у повезивању света. Значај и корисност глобализације различито се дефинишу. Државе које спадају међу развијеним често промовишу и иницирају промене и унапређење комуникација и интезивирање односа на глобалном нивоу, често занемарујући да истакну могуће последице односа између развијених, мање развијених и земаља које спадају у категорију недовољно развијених. У том смислу и област образовања представља широки спектар сударања различитих интереса међународних субјеката који неретко улазе у конфликтну зону. Међународне институције у својим агендама презентују светској јавности своју учинковитост и намеру да делују зарад општег интереса на глобалном нивоу, међутим у колико се посматра утицај ових институција у земљама у развоју и мање развијеним земљама рачуница се у већини случајева своди на постизање зависности од истих, као и деградацију у односу на развијене државе. Свет ствара утисак да мање развијене државе губе у глобалним односима услед нефер конкуренције.

Кључне речи: глобализација, образовање, међународне институције, сувереност, Светска банка.

---

* marko.stankovic01@yahoo.com

УВОД

Појава глобализације донела је и мноштво промена и изазова. Ове промене нису заобишле ни националне политике у области образовања. Поставља се питање: Да ли су државе спремне да се одупру негативним утицајима глобализације? Проблеми које глобализација може узроковати националним системима образовања могу се сагледати кроз парадигму утрошеног новца и квалитета стучног кадра који представља готов производ образовне политике.

Образовање се дефинише као сегмент јавне политике, која за циљ има одговор на друштвене и политичке потребе земље (Спасеновић, 2019). Политике образовања у националним државама јесу својеврсни приказ односа политичких интереса различитих субјеката у друштву (Спасеновић, 2019). Генеза интереса друштвено–политичких субјеката, који учествују у процесу доношења јавних политика образовања, могућност је за државне институције да успоставе систем образовања који ће бити огледало потреба целокупног друштва. Утицај политичко–правних и економских аспеката глобализације на политике образовања доноси нарушену државну сувереност и стварање наднационалних држава које су прихватиле обавезе чланства у међународним институцијама и потписнице су међународних уговора (Лончар, 2005).

Глобализација као „свеукупност света” подразумева развитака односа између људи, држава и осталих субјеката у целини. У том се контексту наводи чувена фраза света као „глобалног села”. Могућности унапређења националних образовних система јављају се као плод интеракција и односа који се успостављају у процесима глобализације. Моћ утицаја држава на исходе образовања се тако преноси на наднационалне институције које својим активностима настоје остварити сопствене интересе, који су неретко на штету држава, нарочито оних које су финансијски и технолошки инфериорније. Отварање граница, слабљења националних држава, слободни проток информација, људи, робе и капитала само су неки од фактора који утичу на изгледе и исходе образовних политика.

На образовање поред државних институција утичу и међународне институције које промовишу усмерења која могу утицати на развој вредносних ставова. Ови утицаји или покушаји међународних организација не одражавају се нужно негативно на процес спровођења образовних политика. Међутим, ефекти које међународне организације као и сви остали субјекти остављају на систем образовања и сам квалитет кадрова важно је проблемско питање којим би морала да се позабави свака влада, друштво и држава.

Изгледи јавних политика у контексту изградње и спровођења образовних политика никако се не заснивају у вакуму, већ су предмет међусобних утицаја постојећег друштвеног, политичког и економског контекста (Спасеновић, 2019, 17). Утицај економских политика и свеопшта економизација образовања јесте материјализација ових интереса кроз начин образовања кадрова, те се у том смислу могу посматрати конфликтни односи између потребе за свеопштим образовањем и потреба тржишта и интереса одређених глобалних и локалних финансијских институција. Поред економских токова и утицаја глобалног капитала, неопходно је посматрати корпорације, мултинационалне компаније и анализирати њихов утицај на креирање јавних политика. Познати су утицаји ових субјеката, посебно у земљама у развоју. У овим државама се пројектима које финансирају корпорације „подрива“ образовни систем, у циљу креирања кадрова за потребе корпорација.

Међународне организације попут УНЕСКО-а и Светске банке покушавају да кроз процесе сарадње са државама унапреде системе образовања и да при томе дају допринос изгледу образовних политика.

ЕФЕКТИ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ ОБРАЗОВАЊА

Зарад разумевања феномена глобализације и утицаја који има на процес образовања у националним системима едукације, неопходно је користити се дисциплинама попут економије образовања, социологије образовања, антропологије образовања, и других (Спасеновић, 2017).

Када посматрамо ефекте глобализације на образовање, требало би посветити посебну пажњу утицају економских процеса који се одвијају у свакој земљи чији је образовни систем под утицајем глобалних економских токова. Токови новца и капитала често узрокују промене у образовним системима у готово свим земљама, и важан су чинилац процеса доношења и спровођења промена јавних политика.

Исходи образовања дефинисани кроз академска и тржишна остварења стручних кадрова показатељ су успешности сваког образовног система, те као такви представљају прихваћени међународни стандард (Спасеновић, 2019). Често је случај да мање развијене земље добијају више критика због лоших резултата својих образовних система. Разлог за овај неуспех можемо тражити у потреби развијенијих држава за кадровима мање развијених држава који су им „лака мета“ за мање плаћење послове, те на тај начин утичу на дестимулацију образовања у овим земљама.

Економизација образовања не утиче нужно негативно по образовним системима земаља у развоју, али свакако детерминише изглед и утиче на прилагођавању истих глобалним финансијским токовима. У том смислу значајно је посматрати узроке финансијских подстицаја који се постављају пред земље у развоју, те предвидети очекивања и разлоге за инвестиције финансијских субјеката у образовање земаља у развоју.

Критике које се упућују економизацији образовања, што је свакако последица глобалне слике света, подразумевају негативне последице подстицаја међународних субјеката који утичу да владе земаља у развоју образују високообразоване кадрове у циљу добијања јефтине радне снаге у односу на исту из развијених земаља (Spring, 2015). У овом контексту се огледа ефекат глобализације кроз економизацију образовања. Наиме, међународни субјекти утичу на формирање образовних система у земљама у развоју који ће резултирати образовањем кадрова који предствљају квалитетну радну снагу која је исплативија од исте такве коју образују развијене државе.

Имајући у виду значај капитала и економских процеса, важно је посматрати и дисциплину социологије образовања, односно промену процеса који се одвијају у друштву и који се рефлектују на изглед образовног система.

Новац који диктира смер развоја образовних система, уједно покреће питања и дебате у оквиру друштва, не би ли се ефикасније спровеле промене у образовним системима и не би ли исте биле легитимизоване од стране самог друштва. У том контексту глобализација конфронтира са постојећим друштвеним вредностима као и са актуелном природом образовног система.

Процеси који се одвијају унутар друштва, и поље којим се бави социологија образовања, а који су стимулирани глобализацијом, утичу на промену начина на који се држава односи према образовању, на изглед институција као и на циљеве које владе постављају пред свој образовни систем. Покретањем дебата и питањима промена образовања, међународни субјекти утичу на друштвене процесе и креирање ставова о начину функционисања образовног система.

Једна од битних референци глобализације образовања налази се и у оправдању утицаја и мешања међународних и спољних субјеката на унутрашње, националне образовне системе зарад постизања консензуса о заједничким вредностима, нормама као и обезбеђивања економске сарадње и међуповезаности, а на првом месту и обезбеђивању трајног мира (Спасеновић, 2019).

Уколико се посматрају напори међународних субјеката, како политичких тако и финансијских, може се закључити да ови субјекти имају снажан утицај на креирање изгледа образовних система, те је од изузетне важности проучити ефекте који исти производе на изглед кадрова и образовања како земаља у развоју, тако и економски стабилних земаља.

Битан утицај глобализације на образовање, посматран из угла економизације образовања огледа се и у подстицају учења током читавог живота, односно усмеравање кадрова да се константно образују, и то у складу са актуелним глобалним економским потребама, креирајући од истих потенцијалне жртве светске економије, при чему се максимално комерцијализује њихово време и усмерења (Spring, 2015).

Имајући у виду напоре земаља за економским благостањем и стабилизацијом финансијских темеља, државе се фокусирају на економске политике који ће побољшати позицију земље у глобалним економским токовима, користећи се одговарајућим образовним системом који одговара потребам светског тржишта, при чему теже да постигну друштвену кохезију и сагласност друштва за оваквим акцијама (Mundy, Green, Lingard, Verger, 2016).

Кроз процесе глобализације, државе се налазе у међусобној конкуренцији, те у складу са тим покушавају да ускладе целокупно функционисање државе зарад остварења ових циљева. Оваква конкуренција проузрокована и дефинисана као ефекат глобализације подразумева и усмеравање новца у образовање кадрова који ће бити носиоци економије.

У процесу међусобне трговинске размене државе поред роба и услуга размењују и идеје, које могу бити врло корисне по унапређење образовних система, нарочито земаља у развоју, те ове земље покушавају да искористе нова сазнања до којих су дошли посредством конкуритивних односа са другим земљама.

УТИЦАЈ И ЗНАЧАЈ МЕЂУНАРОДНИХ СУБЈЕКТА НА ОБРАЗОВАЊЕ

Глобализација је образовању донела мноштво различитих интереса. Наиме, у процесима који се одвијају захваљујући глобализацији, земље су се нашле у позицији преговарача око сопствених образовних политика. Мноштво је различитих међународних субјеката и њихових инструмената преко којих се покушава промовисати, а неретко и наметнути одређена усмерења и промене по образовне системе држава. У том смислу, државе морају бити

опрезне приликом допуштања одређеним међународним организацијама да креирају изгледе њихових образовних система.

Ипак, осим утицаја по земље чланице, корисно је утицаје ових организација посматрати и са становништва политика које се препоручују земљама које нису чланице ових међународних тела, посебно на оне земље које су у развоју и које имају економских конфликта са земљама чланицама. У том се контексту могу посматрати негативни ефекти по образовне системе земаља у развоју. На почетку овог рада, разматрали смо односе у којима развијене и економски стабилне државе оснивају међународне организације како би преко истих омогућили креирање јефтинијих и квалитетнијих кадрова у земљама у развоју. У наставку рада фокус ће бити на међународним актерима који утичу на систем образовања и модификације које је образовање претрпело у глобалној ери. У том смислу издвојићемо Светску банку, Организацију за економску сарадњу и развој, Уједињене нације и Европску унију. Све поменуте институције имају јак утицај на образовне системе, посебно земаља у развоју, залажу се за сличне принципе и стандарде у изгледу образовања у информатичком добу те исте промовишу као пожељне и исправне, односно оно које би већина земаља требало да следи (Спасеновић, 2019).

Развијене земље захваљујући својој економији успеле су, улагајући у науку и образовање, да се повољније позиционирају у односу на земље са лошијим финансијским статусом, те кроз процес глобализације диктирају токове развитка (Стефановић, 2015).

Дакле, захваљујући новцу развијене државе утичу на исходе образовања у земљама са којима су у економском и политичком односу повезане кроз процес глобализације и на тај начин директно донесе штету и мање шансе за развој образовних система земаља у развоју, док са друге стране јачају свој економски потенцијал и диктирају смер развоја.

Глобализацију промовишу државе које су у завидном положају и као такве претендују да остваре своје интересе, како економске тако и политичке на штету држава које су мање развијене (Ибид). Поставља се питање да ли увек глобализација доноси штету слабије развијеним државама зарад користи оних неразвијених? Многи аутори се не би сложили на овакву констатацију, међутим чињенично стање је да се статус најразвијених земаља поправаља, док су оне друге државе у процесима реформи које не обећавају и које су непредвидиве.

СВЕТСКА БАНКА

Светска банка је водећи инвеститор у области образовања, са изузетним везама са осталим организацијама широм света (Spring, 2015). Имајући у виду финансијску моћ ове институције, може се закључити да иста остварује велики утицај на форме образовних система земаља које су корисници средстава Светске банке.

Светска банка кроз кредитирање осим финансијске користи коју остварује из кредитних односа са државама, настоји и да утиче на усмеравање и инвестирање новца. Наиме, корисници кредита се обавезују да ће инвестирати у одговарајући сектор у друштву, па је тако и случај приликом средстава која се добијају на име образовних реформи и унапређења образовног система.

Светска банка прати развој образовних система као и ефекте које су исти произвели захваљујући финансијским средствима које је ова међународна институција обезбедила. На овај начин Светска банка на локалном нивоу процењује и евалуира образовне системе (Spring, 2015). Зато се често назива и банком образовања, јер игра важну улогу у глобализацији образовања својим координисањем између међународних институција, чиме заправо одржава мрежу од које имају корист посебно државе у развоју (Ibid). Дакле, једна од најважнијих међународних институција је једна од најснажнијих финансијских институција која кредитира државе, притом не очекујући искључиво финансијски профит, већ и остваривање циљева који представљају агенду Светске банке, међу којима је и агенда о образовању.

Једна од кључних теза Светске банке приликом кредитирања држава у развоју односи се на принцип да улагање у образовање представља основ за развијање економије једне земље, те се у складу са тиме легитимизује улога коју има. Посматрајући делатност Светске банке увиђа се да ова институција има снажан утицај на изгледе и природу образовних система многих земаља, јер не представља искључиво кредитора већ и креатора, предлагача образовних политика чиме утиче на друштвене и политичке процесе и промовише одређене стандарде у образовању.

Ипак, утицај ове институције може бити позитиван уколико су пронађена компромисна решења између услова и потреба једне земље за одговарајућим образовањем као и реалних тржишних услова и међународних стандарда образовања. Могуће је утицај Светске банке посматрати као негативан, из контекста „приморавана” држава да добијени новац инвестирају у складу са вредностима и нормама које постави ова организација, а које су у супрот-

ности са стањем у друштву и потребама истих. Међутим, неретко је случај да се овакви кредити могу позитивно одразити на побољшање квалитета кадрова и свеопштег стања образовних система.

Поред Светске банке, међународна размена идеја у ери глобализације као и спољашни утицаји на националне политике образовања комплекснији су и могло би се рећи да је их је захтевније посматрати него у неком пређашњем периоду (Спасеновић, 2019).

УНЕСКО

Организација Уједињених нација задужена за образовање, науку и културу (УНЕСКО) посвећена је размени идеја и побољшању квалитета образовања између земаља чланица. У том се контексту може се разматрати утицај који ова организација има по земље чланице, јер попут осталих међународних организација има за циљ изградњу образовних система који ће као резултат имати постизање циљева мира и унапређења квалитета живота. УНЕСКО промовише образовање током читавог живота што је још једна сличност са Светском банком и осталих организација које се баве образовањем. УНЕСКО се често означава и као „глобална дадиља” која има за циљ да земаљама чланицама помогне при изградњи образовних система који ће промовисати мир и сарадњу (Поповић, 2014). Поставља се питања на који начин би било могуће извршити компарацију утицаја коју има Светска банка са једне стране као и УНЕСКО са друге стране.

Имајући у виду да се УНЕСКО финансира од доприноса земаља чланица упитно је колику би предлагачку моћ имао за земље у развоју које се користе финансијским средствима које обезбеђује Светска банка. Такође, веома је важно посматрати ове односе из угла контроле по друштвене, економске и политичке процесе које имају ове две организације. Иако важи као најважнија међународна политичка организација (УН), упитно је колико заиста има утицаја по економске процесе земаља у развоју.

ОЕЦД

ОЕЦД (Организација за економску сарадњу и развој) је покренула пројекат ПИСА (Програм за међународно оцењивање студената) чиме се остварио још један механизам контроле и евалуације успешности одређених образовних система. ОЕЦД наглашава да постоје „зидови” који одвајају едукаторе, ученике и институције од образовног система и да је неопходно успоставити међународну

контролу и мрежу размене стандарда како би се избегла дискриминација мање развијених земаља (Mundy, Green, Lingard, Verger, 2016). Циљ ОЕЦД огледа се у креирању једнаких услова за свеопште благостање као и успостављање адекватног управљања капиталом у циљу економског просперитета земаља чланица (ОЕЦД). У те сврхе је ОЕЦД и покренуо програм ПИСА не би ли омогућио адекватније праћење резултата напредовања образовних система и крајњег квалитета образованих кадрова. ПИСА програм има за циљ да покрене промене у виду доношења правних аката и конституисање друштвених вредности на основу евалуације коју представља исти, те у том контексту могу се анализирати ефекти по образовање.

Утицај ОЕЦД-а може се посматрати и кроз снагу коју презентују државе чланице. Слично УН, ОЕЦД се финансира кроз доприносе својих чланица, међутим у овом случају реч је о много мањем броју земаља, те се поставља питање реалне предлагачке моћи.

Позитивни ефекти које ОЕЦД остварује јесту свакако бољи прегледи резултата образовних система посредством пројекта ПИСА, те могућности да критике послуже као смер унапређења образовних политика.

ЕУ

Следећи важни актер у дефиницији утицаја глобализације на образовање свакако јесте Европска унија (ЕУ). Европска унија је релативно брзо увидела значај образовања и тако се усмерила на развој стручног образовања које је било неопходно услед остваривања циљева оснивања ЕУ (Поповић, 2014). Међутим, оно што је тек касније дошло на агенду ЕУ по питању образовања, јесте образовање одраслих, односно образовање током читавог живота.

Европска унија је радила на изградњи предлога образовних политика које би својим спровођењем допринеле остваривању економских циљева, у том смислу образовне политике које је ЕУ градила односиле су се на тржишне потребе ове заједнице.

Значај ЕУ по изградњу образовних система земаља чланица као и оних које претендују да постану њен део огледа се у како финансијској, материјалној тако и у логистичкој подршци чланицама, да се помоћу институција ЕУ и фондова обезбеде услови развоја кадрова који ће носити економске подухвате са крајњим циљем економског благостања ЕУ у целисти.

Уколико би посматрали и довели у везу све наведене међународне организације, односно заинтересоване субјекте, могли бисмо закључити да поред тога што готово све за циљ имају креирање одређеног облика образовних политика, свака од њих се може наћи у конфликту како са друштвом и државама тако и са другом међународном организацијом.

Чини се да је ЕУ покушала да обједини економију, културу и креира један јединствен и компромисан идентитет што јој олакшава приступ ресурсима држава чланица и резултира са увођењем промена које ће довести образовни систем у одговарајући изглед тако да постане повољан по актуелне тржишне услове.

ЕУ има своје финансије не само у виду доприноса, већ је реч о приступу целокупних ресурса држава које исте ресурсе инвестирају, те им је у интересу да воде јединствену образовну политику.

ЕУ представља наднационални оквир креирања политика образовања, стога као један од најзначајних економских актера у свету путем глобализације и пренесеног суверенитета од земаља чланица утиче на економске токове роба, људи и капитала (Станчевић, 2012).

Познато је да најразвијене чланице ЕУ, попут Немачке, Италије, Француске и Шпаније имају највећи утицај на кретање капитала, роба и људи, како унутар ЕУ тако и унутар националних граница ових држава. Неке мање развијене чланице попут Румуније, Бугарске, Словачке или Хрватске налазе се у незавидном положају, јер се из њихових земаља повећава број одлазака високо-квалификоване радне снаге која је неопходна економији ЕУ, а од чега највише користи имају управо најразвијеније чланице.

ЦИВИЛНИ СЕКТОР И ОБРАЗОВАЊЕ

Поред активности које спровode међународне организације, неопходно је осврнути се и на потенцијал цивилног сектора као заинтересоване стране у процесу креирања образовних политика. Невладине организације, непрофитне организације, организације цивилног друштва, групе грађана, удружења и слично представљају скупине и групације људи који располажу одређеним ресурсима и позиционирају се као један од актера у креирању погледа на развој образовања.

Значај цивилног друштва огледа се првенствено у „ослушкивању” друштва и његових потреба, као и ставова и предвиђања изгледа јавног мњења о питањима од општег значаја, какво је и питање образовања.

Међутим, пажња коју је друштво усмерило на комуникацију

са светом у ери глобализације врло брзо је постала мета глобалниј медијских компанија, које су покушале да ове потребе искористе зарад остваривања својих финансијски и других циљева.

Улогу коју појединци и друштво имају по образовање најбоље се да објаснити кроз призму интересовања генерација за образовањем као и радних постигнућа које образовни кадрови доносе као плод свог образовања.

Друштво је јак покретач промена и у том смислу неопходно је да константно утиче на процесе креирања политика, нарочито политика образовања. Притисак на доносиоце одлука за усвајање одређених образаца у образовању од стране друштва може бити плодоносан уколико постоје услови комуникације између грађана и њихових изабраника.

Тако су настали глобални медији, чији су власници у већини случајева мултинационалне корпорације, које користе ове медије да би утицали на јавно мњење у формирању ставова о одређеним робама, услугама, идејама и осталим ставовима. (Held, et al, 1999)

Организације у цивилном сектору учествују у друштвеним процесима и тиме остављају траг у усвајању или одбацивању идеја које долазе са адреса заинтересованих међународних и домаћих субјеката. Својим активностима организације цивилног друштва могу помоћи изградњи легитимитета за одређења решења образовне политике, али исто тако могу помоћи да се у друштву креирају ставови који не одобравају одређене предлоге образовне политике.

Дакле, како Гиденс наводи, оно што је цивилни сектор и потреба за образовањем са једне стране као и прилика за зараду са друге стране донео јесте економизација образовања, кроз појаву нових међународних образовних инсититуција које нуде квалитетно образовање са акцентом на превазилажење свих могући географских и других ограничења (Gidens, 2003).

ЗАКЉУЧАК

Незахвално је оцењивати утицаје глобализације на образовање, посебно ако се очекује да се иста оцени са позитивним или негативним исходима. Глобализација образовања је креирала један простор у коме се надмећу приватни и јавни интереси, док су субјекти поред државе и друштва и међународне организације.

Политике које се предлажу споља и потребе које долазе из друштва могу доспети у поље конфронтације или сарадње. Сарадња или конфликт, питање је на које одговор могу дати одлучиво-

ци у друштву, где се у зависности од природе политичког система дефинише и ко је одлучилац у друштву.

У најчешћем случају то су органи власти који креирају институције на којима је задатак да ефикасно спровду консолидоване образовне политике које су донете и представљају пресек интереса заинтересованих домаћих и страних субјеката.

Питање суверености односи се на могућност делања како унутар земље, тако и у односима на глобалном нивоу (Бојанић, Миленковић, 2008). У ери глобализације услед токова комуникација и односа са развијеним земљама, питање суверености земаља у развоју се константно преиспитују, као резултат деградације економије и политичког статуса.

УНЕСКО, СБ, УН, ОЕЦД, организације цивилног друштва, држава и остали учествују у процесу креирања образовних политика, те је фокус овог рада био усмерен на анализи утицаја ових организација на процесе доношења политика, у конкретном случају доношења образовних политика.

Утицај глобализације је “огроман”, те га најбоље можемо сагледати уколико посматрамо токове новца и општеприхваћених стандарда образовања на глобалном нивоу. Оно што би могло да брине државе и да наруши аутентичност њиховог образовног система јесте континуирани развој метода утицаја на процесе доношења политика, моћ међународних субјеката, као и брзина мењања курса у свесткој економији и политици. Са тим у вези, државе морају да изграде механизме абсорпције интереса и капитала споља и да га ускладе са националним потребама.

Овај задатак је врло сложен, и за његово испуњавање потребне су снажне институције, добри закони и стабилно цивилно друштво.

Утисак да је глобализација оквир у коме сиромашни губе, а богати се обогаћују би могао бити промењен уколико би међународне институције спроводиле своје агенде, а развијене државе поступале фер. Међутим, ово звучи као сан а не као нешто што би у овом контексту било могуће остварити.

Да ли је креирање новог међународног оквира решење за равнотерну и правдenu расподелу богатства, те шанси за развој образовања, питање је које се свакако не сме заобићи. Са друге стране, реформе глобалних оквира представљају нешто што се константно спроводи и унапређује. Неразвијене и мање развијене државе су увек покушавале да учврсте своју позицију и ојачају своје економије креирајући на тај начин регионалне политичке оквире у којима су имале праведније услове развоја.

Ипак, утицај глобализације на образовање је свеprisутан и комуникација између међународних институција и држава јако је битна за развој образовања, посебно уколико су у питању државе чији образовни системи „вапе” за реформама.

РЕФЕРЕНЦЕ

- Бојанић Петар, Миленковић Иван, 2008. Суверен и сувереност између појма, фикције и политичке емоције, Београд: Службени гласник.
- Лончар Јелена (2005), Глобализација-појам, наставак и трендови развоја у *Geoadria*, '10, str: 91-104.
- Поповић Катарина (2014), Глобална и европска политика, образовање одраслих, концепти, Парадигме и приступи, Београд: ИПА.
- Спасеновић Вера (2019), Образовна политика, глобални и локални процеси, Београд: ИПА.
- Станчевић Веран (2012), 'Реформа управљања у савременој држави: развојни и демократски потенцијали децентрализоване државе, Београд: Службени гласник.
- Стефановић Горан, 2015. Глобализација и њен негативни утицај на земље у развоју у *'Synthesis 2015-International Scientific Conference of IT and Business-Related Research'* (pp. 345-348). Beograd: Singidunum University.
- Gidens Antoni (2003), Социологија, Београд: Чигура принт.
- Held David et al (1999), Models of democracy u Theoria, Jurnal of social and political theory, New York: Berghahn Journals.
- Mundy Karen, Andy Green, Bob Lingard and Antony Verger (2016), The Handbook of global education policy, New Jersey: Wiley Blackwell.
- OECD, Better policies for better life, web site. Dostupno na: <https://www.oecd.org/about/> [Pristupljeno 5. jun 2020].
- Spring Joel (2015), Globalization of Education, an introduction, London: Routledge.

Marko Stankovic

IMPACT OF INTERNATIONAL INSTITUTIONS IN THE ERA OF GLOBALIZATION ON EDUCATION SYSTEMS IN DEVELOPING COUNTRIES

Resume

Globalization has changed the flow of communications, conditioned the establishment of new connections at the world level, collapsed the traditional flows of interaction and brought a new space for action for states, individuals, international institutions, etc. Education has been strongly influenced by globalization, which can be understood through the introduction of new technologies and patterns in the field of education and the „conditioning“ of the acceptance of new methods and practices. Countries with weaker economies have especially felt the impact of globalization and the new that it has brought to the world. Through their activities, international institutions are changing the rules of the game on the world market and their financial powers are influencing the construction of education systems. This impact has greater reflections when it comes to developing countries. Due to their financial weakness, these countries are forced to find their place and strengthen their economies and education systems by following the flow of capital, goods, services and ideas at the global level. It is often the case that these countries cannot succeed in this endeavor, whatever they are forced to redefine their education systems in order to be able to produce professional staff, which is useful for the economies of more developed education. The question of the hypocrisy of international institutions is raised, which by lending to developing countries influence the construction of education systems, which as a result provide a favorable and almost free labor force for developing countries. The fact is that many developing countries are „stuck between the loans they took from the

world's financial situations, and as a result they have debts to them, and a massive outflow of population.“

Keywords: globalization, education, international institutions, sovereignty, World Bank.

---

* Овај рад је примљен 07. априла 2021. године, а прихваћен на састанку Редакције 21. јуна 2021. године.